

Počítáme s poměry

1) Změna čísla v daném poměru

Př. Na sýrový salát pro 4 osoby potřebujeme 4 plátky eidamu, 2 jablka, 2 pomeranče, 1 bílý jogurt, cukr, citronovou šťávu. Na oslavě bude celkem 10 lidí, kterým chceme salát nabídnout. Kolik ovoce musíme nakoupit?

Je několik způsobů, jak úlohu počítat. Už umíme trojčlenku (PÚ), nebo lze použít selský rozum.

Postup č. 1:

$$\begin{array}{l} \uparrow 4 \text{ osoby} \dots\dots\dots 2 \text{ jablka} \quad \uparrow \quad - \text{ počet pomerančů je stejný} \\ \uparrow 10 \text{ osob} \dots\dots\dots x \text{ jablek} \quad \uparrow \\ x : 2 = 10 : 4 \\ x = 2 \cdot 10 : 4 \\ \underline{x = 5} \quad \text{Budeme potřebovat 5 jablek a 5 pomerančů.} \end{array}$$

Postup č. 2:

*10 osob je **2,5 krát víc** než 4 osoby, tudíž potřebujeme **2,5 krát víc surovin**.
2,5 krát 2 jablka je 5 jablek a stejné množství pomerančů.*

Množství ovoce pro 10 lidí a pro 4 lidi je **v poměru 10 : 4 = 5 : 2**.

Změnit číslo v poměru 5 : 2 znamená vynásobit toto číslo poměrem 5 : 2 nebo zlomkem $\frac{5}{2}$.

Př. Změň číslo 8 v poměru 2 : 1

číslo 6 v poměru 3 : 2

$$8 \cdot 2 : 1 = \underline{16} \quad \text{nebo } 8 \cdot \frac{2}{1} = \underline{16}$$

$$6 \cdot 3 : 2 = \underline{9} \quad \text{nebo } 6 \cdot \frac{3}{2} = \frac{18}{2} = \underline{9}$$

Když změním číslo v poměru, ve kterém je první člen větší než druhý člen, číslo se zvětší.

Př. Změň číslo 9 v poměru 2 : 3

číslo 20 v poměru 3 : 5

$$9 \cdot 2 : 3 = \underline{6} \quad \text{nebo } 9 \cdot \frac{2}{3} = \underline{6}$$

$$20 \cdot 3 : 5 = \underline{12} \quad \text{nebo } 20 \cdot \frac{3}{5} = \frac{60}{5} = \underline{12}$$

Když změním číslo v poměru, ve kterém je první člen menší než druhý člen, číslo se zmenší.

2) Rozdělení čísla v daném poměru

Př. V zeleninové směsi je hrášek a mrkev v poměru 3 : 2. Takovou směs mají v obchodě v balení o hmotnosti 1 kg. Kolik je v ní hrášku a kolik mrkve?

V balení je hrášek a mrkev v poměru 3 : 2, to znamená 3 díly hrášku a 2 díly mrkve. Celkem tedy máme 5 dílů zeleniny.

1 kg = 1000 g	1 díl zeleniny ..... 1000 : 5 = 200 g.	}	hrášek : mrkev
	hrášek: 3 díly ..... 3 · 200 = 600 g		3 : 2
	mrkev: 2 díly ..... 2 · 200 = 400 g		600 : 400

V sáčku je 600 g hrášku a 400 g mrkve.

Př. Rozděl úsečku dlouhou 15 cm na dvě části v poměru 1 : 2.

Číslo 15 rozdělíme v poměru 1 : 2 tak, že nejprve vypočítáme $15 : (1 + 2) = 15 : 3 = 5$ a potom počítáme $1 \cdot 5 = 5$ a $2 \cdot 5 = 10$

Úsečku rozdělíme na díly dlouhé 5 cm a 10 cm (kontroluji poměr $5 : 10 = 1 : 2$ a $5 + 10 = 15$).